

ΠΑΙΣΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΠΥΧΑΣ
ΕΦΘΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΑΖΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῆς ἀνεκδότου ταύτης ἐπιστολῆς τὴν δημοσίευσιν ἀναγκαίαν κρίνα, τοῦτο μὲν, ὅτι ὑπὸ σοφοῦ ἀνδρὸς τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἐγράφη· τοῦτο δέ, ὅτι ἀπαλλάττει αὐτὸν μώμου βαρέως, ὡς προῖων ὁ λόγος δηλώσει. Ἀπέστειλέ μοι δ' αὐτὴν ὁ λίαν πεφιλημένος μοι Ἱερόθεος Φλωρίδης βιβλιοφύλαξ τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ χειρογράφων δέλτων ἀναλεξάμενος.

Οὐδεὶς ἐστὶν ἄλλος ὁ ἐπιστέλλων ἄλλ' ἢ ὁ κατὰ κόσμον μὲν Παντολέων καλούμενος, διὰ δὲ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος Παΐσιος μετονομασθεὶς, ὁ τὸ ἐπὶ κλῆν Λιγαριδῆς, Χίος δὲ τὴν πατρίδα, «ἀγὴρ, κατὰ Δημήτριον τὸν Προκοπίου, ἐλλόγιμος, σοφὸς καὶ πεπαιδευμένος κατὰ πᾶσαν ἰδέαν λόγου καὶ ἐπιστήμης, ἐμπειρὸς εἴπερ τις ἄλλος τῶν ἱερῶν Γραφῶν»¹. Περί δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πολλοὶ ἔγραψαν, οἷον ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος καὶ ὁ τούτου ἀδελφεοῦς καὶ διάδοχος Χρυσάνθος², ὁ Ἀθηναίων Μελέτιος³, ὁ Ῥοδοτάς⁴, ὁ Γ. Ζαβίρας⁵, ὁ Κάρ. Ἰκένιος⁶, Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων⁷, ὁ Α. Μ. Βλαστός⁸, ὁ Α. Παπαδόπ. Βρετός⁹, ὁ Κ. Σάθας¹⁰, ὁ Ἀνδρόν. Δημητράκοπουλος¹¹ καὶ εἴ τις ἕτερος λανθάνων με¹².

¹ Παρὰ Φαβρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τόμ. ΙΑ', σελ. 782.

² Δωδεκάβιβλ. σελ. 1180—81. — Ἴδε καὶ Ἱστορ. τῆς Ῥωσ. Ἐκκλ. κατὰ μετάφρ. Θ. Βαλλιάνου, σελ. 244 ἐφ.

³ Ἑκκλ. Ἱστορ. τόμ. Γ', σελ. 442.

⁴ Ρ. Ρ. Rodotá Del Rito Greco in Italia τόμ. Γ', σελ. 208.

⁵ Νέα Ἑλλ. σελ. 512.

⁶ C. Iken Leucothea σελ. 212.

⁷ Περί τῶν τριῶν ἱερατ. τῆς Ἑκκλησ. βαθμῶν, σελ. 297.

⁸ Χιὰκά, σελ. 80 κ. 92, ἐνθα, ὡς καὶ ὁ φίλος Σάθας ὁρθῶς παρατηρεῖ, εἰς δύο διαφέροντα ἀλλήλων πρόσωπα ἐδιχοτόμησεν ὁ συγγραφεὺς τὸν Λιγαριδῆν, εἰς Παντολέοντα καὶ εἰς Παΐσιον.

⁹ Νεοελλην. Φιλολ. Α', σελ. 213.

¹⁰ Νεοελλην. Φιλολ. σελ. 314.

¹¹ Ὁρθόδοξ. Ἑλλὰς σελ. 161.

¹² Ἦκουσα ὅτι καὶ ὁ ἀνεπίληστον μνήμην ἀπολιπὼν φίλος Σ. Κ. Οἰκονόμος ἔγραψέ τινα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὦν ὅμως ἐγὼ ἐν παντελεῖ εἰμι ἀγνοῖα.

Παπαδόπουλος Ι' - 1887
Παπαδόπουλος

Ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῷ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ ΙΓ' κατὰ τὸ 1577 ἔτος συσταθέντι ἐν Ῥώμῃ ἐλληνικῷ φροντιστηρίῳ, τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καθιερωθέντι, πρὸς σαγηνεῖαν τῶν ἐξ Ἑλλάδος σπουδαστῶν, ἐξέπιεν ἀμυστὶ καὶ μέχρι τρυγὸς τὴν κύλικα τῆς κακοδοξίας, ἐκδοὺς μάλιστα αὐτόθι τῷ 1637 τὸ: *Κατὰ Βαρλαάμ Περὶ τοῦ καθαρθηρίου πυρὸς σύγγραμμα* τοῦ Κερκυραίου ἀποστάτου Πέτρου τοῦ Ἀρκουδωνόμου, καὶ πρόλογον προτάξας, ἐν ᾧ ἐπίγειον Θεὸν καλεῖ τὸν πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Η' ¹. Ταχέως ὁμῶς ἐπιστραφεὶς εἰς τὰ πατρια ἀπέπτυσε τὴν πλάνην γραψας: *Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, καὶ: Περὶ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος*, ἀμφοτέρω μέχρι τοῦ νῦν ἀνέκδοτα μένοντα. Τὸ δὲ πρὸς τῷ φίλῳ Σάθᾳ ἀναφερόμενον, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μεταληφθέν, ὅτι προεχειρίσθη ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐλῆς μητροπολίτης Γάζης, καὶ ὅτι ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ φιλοστόργως ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας προσδεχθεὶς ἀνεγνωρίσθη ὁρθόδοξος μητροπολίτης Γάζης, τοῦτο ἔρχεται νῦν

ὁ ἐξελέγγων μόνος
ἀλάθειαν ἐπέτυμον
χρῶνται.

κατὰ Πίνδαρον εἰπεῖν ², ν' ἀποδείξῃ ὡς παρ' ἱστορίαν εἰρημένον· διότι ἐκ παύτης τῆς ἐπιστολῆς μακροβόλον μὲν ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως ἐχειροτονήθη Γάζης μητροπολίτης ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παΐσιου.

Φαίνεται δὲ συνακολουθήσας τῷ πατριάρχει τούτῳ κατὰ τὴν εἰς Ῥωσίαν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ὡς τοῦτο ἐκ τῶν αὐτίκα ῥηθησομένων συνάγεται. Τυχαιῶς πῶς συνέπεσε νὰ εὕρῃ ἐν φιλικῷ τινι οἴκῳ ἔντυπον ὀκτάδιον ἀποτελοῦν τὸ 10^{ον} τυπογραφικὸν φύλλον τοῦ Ε' τόμου τοῦ ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων Γ. Α. Ῥάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ ἐκδοθέντος ἐν ταῦθα τῷ 1852-59 ἐξατόμου *Συντάγματος τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων*, ἡγουν ἀπὸ τῆς 145 ἕως τῆς 160 σελίδος. Ἀντιπαρεξέτασας δὲ τοῦτο πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐκδόσει φερόμενα, εἶδον ὅτι τὰ ἐν σελίσιν 153-59 αὐτοῦ, ἐν οἷς περιέχεται σιγίλλιον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου Γαβριὴλ τοῦ Γ' (1702-7) *Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου* ἐπιγεγραμμένον, μεθ' ὑποσημειώσεως μακρᾶς, ἐρμηνευτικῆς τῶν ἐξ ὧν τὸ ἅγιον μύρον σκευάζεται διαφόρων ὑλῶν, οὐδαμῶς ἐμφέρονται ταῦτα ἐν τῇ ἐκδόσει. Ἐκ δὲ τούτου εἰκάζεται, ὅτι μετὰ τὴν τοῦ

¹ Δοσιθ. Ἱεροσολ. Τόμ. Ἀγάπης σελ. 20.

² Ὁ λυμπ. ΙΑ', 55.

εἰρημένου φύλλου ἐκτύπωσιν, γνωσιμαχῆσαντες οἱ ἐκδόται περιεῖλον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πατριαρχικὸν τοῦ Γαβριὴλ σιγίλλιον, ἀντικαταστήσαντες αὐτὸ διὰ τῆς ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Β' ἐκδοθείσης τῷ 1589 συνοδικῆς πράξεως ἐπὶ τῇ εἰς πατριαρχεῖον ἀναγορεύσει τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ ῥηθείᾳ λοιπὸν ὑποσημειῶσαι ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

«Περὶ τῆς ἐφήσεως τοῦ ἁγίου μύρου, ὅταν τὸ ἔκαμαν οἱ δύο μακαριώτατοι πατριάρχαι, ὅ, τε Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κύρ Παΐσιος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας κύρ Μακκάριος, ὁ Μαΐστωρ Λεόντιος ἱερομόναχος καὶ εἰκονογράφος Κυπρέας, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοστέπτου Βασιλέως Μοσχοβίας, καὶ πάσης Ῥωσίας, κυρίου, κυρίου Ἀλεξίου.

» Ἀρχ. ἐντὸς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς συνάγονται τὰ εἶδη πάντα, καὶ ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος τῶν Βατίων κοπανίζονται, καὶ κοσκινίζονται.

» Εἰς τὸ τέλος. Ἐγράψαμεν ἁποινὰν ἐρμηνείαν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἁγίου μύρου, ὅπου τὸ εἶδα ὀφθαλμοφανῶς ὅπου τὸ ἔκαμαν εἰς τὴν Μοσχοβίαν οἱ δύο μακαριώτατοι οἰκουμένης Πατριάρχαι, ὅ, τε κύριος Παΐσιος Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ Ἀντιοχείας κύρ Μακκάριος, καὶ ὁ νῦν Μοσχοβίας κύρ Ἰωάννης μετὰ πολλῶν Ἀρχιερέων Ῥωσίων, τε, καὶ Ῥώσων, ἐρμηνευομένη ἀπὸ τὸν σεφώτατον μητροπολίτην Γάζης κύριον Παΐσιον τὸν Χίον, τὸ ἐπίκλην Αἰγαρίδην.

» Νικόλαος υἱὸς Λούτζιου τοῦ ἐκ τῆς περιφήμου νήσου Κύπρου, ἀπὸ τὸ Καδηλίειν τῆς Ἀοιδίου.

» Ἐκ τῆς κώμης ὀνομαζομένης Ἀνόγιρας. ἀρχή.

» (Κόπος καὶ μόχθος ἐμοῦ Νικολάου, ἕξοδος δὲ Ἰωάννου, τὸ ἐπίκλην Βουρλάγγα, υἱοῦ τοῦ παπᾶ Λεονταρχῆ)».

Προέστη δὲ καὶ τῆς ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαβίας ἡγεμονικῆς ἑλληνικῆς σχολῆς πρὸ τῆς εἰς Ῥωσίαν ἀναβάσεως αὐτοῦ. Ἐξ ὧν δ' ἐδημοσίευσεν ἑναγχος ὁ ἐν Αἰκατερινოსλάβῃ λόγιος Κ. Α. Παλαιολόγος ἐκ ῥωσικῶν πηγῶν ἀπαρυσάμενος¹, μαθηθάνομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Ῥωσίας τσάρος Ἀλέξιος Μιχαηλίδης ἀνέθετο τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ 1672 ἀποστολὴν τινα εἰς Παλαιστίνην, ἣν καὶ ἐκτελέσας, ὡς φαίνεται, ἐπανῆλθεν εἰς Μόσχαν. Μετέλλαξε δὲ τὸ ζῆν τῷ 1678 οὐχὶ ἐν Μόσχᾳ, ὡς ὁ Α. Π. Βρετὸς λέγει, ἀλλ' ἐν Κιέβῳ, ὡς ἐκ τῶν Χρυσάνθου παρατιθεμένων ὧδε λόγων συνάγεται: «*Ελθὼν δὲ εἰς Κιέβον ἐδίδαξε πολλὰ ὀρθὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἰδίαν. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν*

¹ Ὅρα τοῦ ἀνὰ χειρὸς τόμου τοῦ «Παρνασσού» σελ. 391.

μεταβολή καὶ ἐξομολογήσει, ὅτι καὶ ἔχουσιν οἱ ἐν Κιέβια ὀρθόδοξοι Ῥώσοι εἰς ἀγαθὴν γῆμην καὶ εὐλάβειαν»¹.

Ἐκ τῶν λατινιστῶν συγγραφέων αὐτῶν, τὸ μὲν: Κατὰ Λουθηρανῶν πρὸς τὸν παρὰ τῇ ῥωσικῇ αὐλῇ πρεσβευτὴν τῆς Σουηδίας Ἰωάννην Αὐλενθάιην: *De fide Graecorum et Moscovitarum* ἐπιγεγραμμένον ἐξέδωκε τῷ 1666 Ἀντώνιος ὁ Ἀρνάλδος ἐν τῷ: *Adpendice ad tom. III perpetuitatis fidei catolice de S. Eucharistia* σελ. 59-70². τὰ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθέντα: Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, καὶ: *Περὶ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος*, λατινιστῶν ὡς αὐτως γεγραμμένα, εἶδεν ἐν χειρογράφοις ὁ Χρυσανθος παρὰ τῷ Κιέβου μητροπολίτῃ Βαρλαάμ Γισίνσκι. Ἐν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ παναγίου Τάφου διατηροῦνται καὶ τὰ ἐξῆς ἐν χειρογράφοις ἐπίσης:

Ἀριθ. 51. *Χρησιμολόγιον ἐκ διαφόρων συγγραφέων συλλεχθὲν καὶ προσφωνηθὲν τῷ γαληνοτάτῳ βασιλεῖ πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Ἀλεξίῳ Μιχαήλοβιτι.*

Ἀριθ. 228. *Νουθεσία πρὸς τοὺς Λουθηροκαθιρινιστὰς Βλάχους.*

Ἀριθ. 303. *Ἑρμηνεία τῆς ἱερᾶς λειτουργίας δοθεῖσα ἐν τῷ ἑλληνομὺνσεῖο τῆς πρεσβυτέρου Ῥώμης³.*

Πρὸς δὲ τοὺς εὐρηγται ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ καὶ δύο αὐτοῦ Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἀδριανουπόλεως Θεόφυτον ἐπιγεγραμμέναι, τούτου δὲ πρὸς ἐκεῖνον πέντε⁴. (Ἦναι δὲ ἴσως οὗτος ὁ καὶ ἐπὶ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τῷ 1691 ἀναρρήθεις, Δ' ὧν τῷ ὀνόματι). Τρεῖς δ' ἕτεραι τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαί, ἐν χειρογράφῳ τεύχει τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου περιεχόμεναι, ἐξεδόθησαν ἑναγχος ὑπὸ τοῦ ὀρητροῦ καὶ ἀκαμάτου ἐρευνητοῦ τῶν ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων χειρογράφων Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐν τῷ τοῦ εἰρημένου Συλλόγου ὁμωνύμῳ περιοδικῷ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀποτείνεται πρὸς τὸν γαληνότατον καὶ θεοσεβέστατον μονοκράτορα (δηλαδὴ Ἀλέξιον τὸν Μιχαηλίδην), ἡ δὲ δευτέρα πρὸς Δραγιτζάνον τὸν Καντακουζηνόν, καὶ ἡ τρίτη πρὸς Θεοδώρητον ἱερομόναχον⁵. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου εἰς γνῶσιν ἐμὴν ἀφιγμένα.

¹ Δοσιθ. Δωδεκάβιβλ. σελ. 1181.

² Ἰδε Φαβρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 436.

³ Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Α', σελ. 308.

⁴ Αὐτόθι. τόμ. Γ', σελ. 518.

⁵ Ἰδε τόμ. ΙΖ', σελ. 82.

Κοσμάς δέ, πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπιγέγραπται, εἶναι ἴσως ὁ συγχρονήσας αὐτῷ Κύπριος τὴν πατρίδα, ἀνὴρ (κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ *Περιηγηματικοῦ Πυκτατίου* Ἀναστάσιον Μιχαήλ) «ἐλληνικῇ τε καὶ λατινικῇ παιδείᾳ κοσμούμενος, ἱεροδιδάσκαλος καὶ ἐπίσκοπος Δυρράχιου, ἔνθα καὶ πολυφειλέστατος τῷ ἐλληνικῷ ἀνεφάνη γένοι»¹. Αὐτὸς οὗτος ὅμως ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ γεγραμμένη τῷ 1695 Δεκεμβρίου 1ῃ πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Δοσίθεον ἐπιγράφει ἐκυτὸν οὕτω: «Κοσμάς ὁ ποτὲ *Κιτιέωρ τῆς Κύπρου*, ὁ ἐκ *Καρθαγένης* (τουτέστι *Καρχηδόνης*), νῦν δὲ *μητροπολίτης Δυρράχιου καὶ Δαλματῶν*, ὁ ποτὲ Ἅγιόταφίτης»². Καὶ αὕτη βεβαίως εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα περὶ αὐτοῦ εἰδησις. Οὗτος, κατὰ τὸν κλεινὸν Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, συνέγραψε τὸν *Βίον καὶ τὴν Ἀκολουθίαν* τοῦ ἐν Δαλματίᾳ μαρτυρήσαντος Ἰωάννου Βλαδιμήρου βασιλέως τῶν Βουλγάρων, οὗ καὶ ναὸς ἐπώνυμος σώζεται κατὰ τὴν Ἀχρίδα³. Ἡ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἀκολουθία, ἐξεδόθη τετράκις, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, ἀλλ' ἀνωνόμως, ἤγουν τῷ 1690 ἐν Ἑνετίᾳ, τῷ 1741 ἐν Μοσχοπόλει, τῷ 1774 πάλιν ἐν Ἑνετίᾳ, καὶ τελευταῖον τῷ 1858 ἐν Ἀθήναις, τοιαυτὴ ἐπιγραφὴν φέρουσα: Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου βασιλέως καὶ μεγαλομάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου τοῦ θαυματουργοῦ. Ὡς ἐκ τῶν ἀναφερομένων δὲ ἐν τῷ τῆς τρίτης ἐκδόσεως προλόγῳ, φαίνεται ὁ Κοσμάς ἐγκαταβιώσας ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου ἐπωνυμίᾳ μονῇ.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ γίνεται μνεία καὶ περὶ Παλασίου τοῦ μουσικωτάτου εἵτε *κύκρου τῶν μουσικῶν*, ἀνδρὸς Βυζαντίου, μεγάλου δὲ Σκευοφύλακος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, περὶ οὗ ὁ Προκοπίου Δημήτριος λέγει: «ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα πεπαιδευμένος καὶ τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας καὶ τάξεως ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχινοῦστατος καὶ γλαφυρώτατος, φιλαλήθης καὶ ἄλλαις πολλαῖς κεκοσμημένος ἀρεταῖς. Συγγράμματα μὲν οὐ κατέλιπεν, ἐραστὴς ὢν τῆς σιωπῆς· ἄλλ' ἢ σιωπῇ αὐτοῦ προτιμητέα ἐστὶ πολλῶν συγγραμμάτων»⁴. Δοσίθεος δὲ ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ *Τόμου* τῆς Ἀγάπης ἰδοὺ πῶς χαρακτηρίζει τὸν ἄνδρα: «Ὁ ἐντιμώτατος καὶ σοφώτατος ἄρχων μέγας Σκευοφύλαξ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κύριος Μπαλάσης, ὃς εἰ καὶ ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλ' ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτοῦ ἦν ἐκ τῆς ἡμετέρας

¹ Παρὰ Βρετῶ ἔνθ. ἄνωτ. Α', σελ. 211.

² Σάβα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 520.

³ Ἐπιστ. Πρὸς Πέτρ. Κλαίρικιον σελ. 26. Ἀθῆν. 1844.

⁴ Παρὰ Φαβῶ. ἔνθ. ἄνωτ. τόμ. ΙΑ', σελ. 782.

»Πελοποννήσου. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ κύριος Μπαλάσης εὐλαθέστατος, θεοφιλέστατος, φιλαληθέστατος, ἀδωροδόκηντος, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὑπηρετῶν κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους εὐσεβεῖς ἀναγκαίους τρόπους τῇ δικληθθείσῃ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰς πάντας τοὺς λοιποὺς πατριαρχικοὺς θρόνους πολλάκις σύμμαχος φανεὶς ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις τῇ δυνάμει τῶν λόγων αὐτοῦ. Καὶ τέως εἰπεῖν, πᾶσαν τὴν ζωὴν αὐτοῦ κατηνάλωσεν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν ὁρθῶν δογματῶν, τῶν ἀγίων κανόνων, τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πατρὶου παραδόσεως, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου. Ὅθεν καὶ ζηλωτῆς καὶ φιλαλήθης ἐπικέκληται δι' ὧν ἔχει καὶ μετὰ τῶν μακαρίων συνταχθήσεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς. Ἐν πατριαρχικῷ δὲ τινι σιγίλλῳ Καλλινίκου τοῦ Β' τῷ 1691 ἐκδεδομένῳ φέρεται ὑπογεγραμμένος ὡς μέγας Χαρτοφύλαξ¹, ὅπερ εἶναι προφανέστατον λάθος ἐξ ἀβλεψίας τοῦ ἀντιγράψαντος, καθ' ὅσον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ βαθμολογίᾳ ὁ Χαρτοφύλαξ (οὐχὶ καὶ μέγας) εἶναι ὁ τέταρτος τῆς λεγομένης Πρώτης πεντάδος, τοῦτέστι καθ' ἓνα βαθμὸν ὑποδεέστερος τοῦ μεγάλου Σκευοφύλακος. Μετὰ τὸν Σκευοφύλακα ἐπιγράφει αὐτὸν καὶ ὁ περιελείστας ἐξ Ἀποστόλων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἐν αἷς ἐπιστέλλει αὐτῷ οὕτως ἐπιστολήν, τῇ 252 καὶ 44². Ἐκ λάθους βεβαίως καὶ ὁ Δυρρηνίου ἀρχιεπίσκοπος Χρύσανθος λέγει αὐτὸν ἱερέα, ἐπισυνειρων καὶ ταῦτα: «Οὗτος ἐμέλιεν Εἰρηολόγιον τῶν Καταβασίων, ὃ συνέτεκεν ὁ Πέτρος. Ἐγραψε δὲ μέλη δοξολογιῶν, εἰρηῶν καλοφωνικῶν καὶ ἄλλα πολλὰ»³. Ταῦτα καὶ περὶ τοῦ Παλαίου.

Ὁ δ' ἐπίσης ἐν τῇ ἐπιστολῇ μνημονευόμενος Τυρνόβου Διονύσιος εἶναι πάντως ὁ ἐπὶ Παρθενίου τοῦ Β' τῷ 1646 ἀπὸ Χαλκηδόνος μετατεθείς⁴.

Ἐχει λοιπὸν ἡ ἐπιστολή, περὶ ἧς ὁ λόγος, ὧδε:

**Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Κοσμᾷ
καὶ πρωτοσυγκέλλῳ**

Παῖσιος ὁ Γάλλης εὖ πράττειν.

Ἀπὸ πολλοῦ μὲν ἤδη τοῦ χρόνου γράμματα οὔτε πέπομπα πρὸς τὴν σὴν λογιότητα, οὔτε σὺ αὐτὸς ἀπέστειλας πρὸς ἐμέ, μὴ κατει-

¹ Ἰδε Ἀθαν. Κομν. Ὑψηλάντου: Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 268.

² Ἐκδ. Θ. Λιβανίου. Τεργ. 1879.

³ Θεωρητ. Μέγα τῆς Μουσικῆς Μέρ. Β', σελ. XXXIV.

⁴ Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 579.

δὼς τὰ ἡμέτερα· νῦν δὲ οὐδεμίαν εὐλογον ἔξεις πρόφασιν ἀμοιβαίως μὴ ἀναγράφασθαι γράμμασι, τοῦ μουσικωτάτου Παλασίου πρὸς ὑμᾶς ἐρχομένου, καὶ τὴν ἄμουσον ἡμετέραν ἐπιστολὴν ἐπιφέροντος ζώπυρον τῆς ἀνέκαθεν φιλίας καὶ τῆς παλαιᾶς συνηθείας περίκρημα. Οὗτος οὖν ὁ ἀνὴρ ζῶσά σοι ἔσται καὶ λαλοῦσα ἐπιστολή, καὶ τὰ ἡμέτερα ἐκτρυνώσει σαφῶς ἐρωτῶμενος, οὐ μόνον τὰ πρόσφατα καὶ τὰ πέρυσιν ὧδε γεγενημένα, ἀλλὰ γε καὶ πῶς ἀνήχθην εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἡμφιασάμην, καὶ τοῦ μεγίστου βαθμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης ἡξίωμαι, τὴν τῶν Γαζαίων ἐκκλησίαν ἐμπιστευθεὶς, καὶ χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Παΐσιου ἔνδον τοῦ ζωοδόχου καὶ θεοδέγμονος Τάφου, ἐν τῇ σεβασμίᾳ ἡμέρᾳ τῆς Ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ, κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακκοσιοστὸν πεντηκκοστὸν δεύτερον ἔτος. Ταῦτα φημί καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρεῖ πυθνόμενος διεξοδικώτατα ὁ προσηρμένος κύκνος τῶν μουσικῶν, ὁ καὶ ἀπὸ μέσης τῆς καρδίας ἐξηρτημένος Παλάσιος, ὃν τὸ κατὰ δύναμιν εὖ ποιῶν ἔσῃ τὰ ἀρίστα ἡμῖν χαριούμενος· εὖ ἴσθι γὰρ εὐεργετῶν καὶ ἀμύνων ἀνδρὶ πάσης χαλοκάγαθίας μεμεστωμένῳ.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν. Εὐχεταί σε καὶ εὐλογεῖ σε ὁ πανιερώτατος καὶ πανφίλτατος μητροπολίτης Τυρνόβου κύριος Διονύσιος, ὁ ἐνταυθὶ διατρίβων μικρᾶς χάριν ἀνέσεως.

Ἐρρωμένως διάγοις καὶ περιχαρῶς διαβίῃς, ἀπὸ ἀξίως εἰς ἀξίαν μεταβαίνων καὶ ἀπολαύων τῶν καταθυμίων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Εἰκοστῇ Ἑανθικοῦ ¹.

Ὁ Γάζης μητροπολίτης ΠΑΪΣΙΟΣ.

Ι. Σακελίων.

¹ Ἑανθικός εἶναι τοῦ μακεδονικοῦ μηνολογίου ὁ τρίτος, ἀντιστοιχῶν τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀπριλίῳ.

Η ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ¹

Ἐν τῶν σπουδαιοτάτων καὶ δυσκολωτάτων προβλημάτων, τῶν ἐπιβαλλομένων σήμερον ταῖς καθ' ἡμᾶς κοινωνίαις, εἶναι καὶ τὸ γινώσκειν ὅποιοι πολιτικοὶ θεσμοὶ εἰσιν οἱ παρέχοντες τῷ φιλελευθέρῳ πνεύματι τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τάξεως καὶ τῆς προόδου. Πρὸ τινων ἔτι ἑτῶν ἡ ἀπάντησις εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν ἐφάνετο λίαν εὐκολος· ἔσται, ὡς ἐφρονεῖτο, τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα μετὰ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος καὶ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας.

Νῦν ὁμως, παρατηρεῖται ὅτι ἡ καθολικὴ ψηφοφορία καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα δὲν συνεπιφέρουσι τὸν προσδοκώμενον χρυσοῦν αἰῶνα· καὶ δῆλον γίνεται, ὅχι ἀνευ ἀνησυχίας, ὅτι τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην χειρότερον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι αὐτοῦ, ὅταν ἡ ψῆφος παραχωρήθῃ εἰς μείζονα ἀριθμὸν πολιτῶν. Τελευταῖον ἐπειράθη νὰ περιγράψω τὴν κρίσιν, ἣν σήμερον ὑφίστανται οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ (ἴδε Revue des Deux Mondes, τεῦχος τῆς 15 Δεκεμβρίου 1884), καὶ ὅσα ἔκτοτε συνέβησαν ἐν ἀτάσῃ τῇ φιλελευθέρῳ Εὐρώπῃ, ἐπιδεικνύουσιν ἡμῖν τὰς τὴν πολλῇ σοβαρωτέραν καὶ γενικωτέραν. Πανταχοῦ ἀστασία, οἱ δὲ ὑπουργοὶ φυλάττουσι τὸ χαρτοφυλάκιόν των ἐφ' ὅσον χρόνον μόνον ἀπαιτεῖται ὅπως νοήσωσιν ὅ,τι ὀφείλουσι νὰ πράξωσιν. Ἐν τῇ Γαλίᾳ, λόγου χάριν, 18 ὑπουργοὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ 14 τῶν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἡλλαξάν ἐντὸς δεκαπενταετίας. Ἐκ τούτου, ὡς εἰκός, διαστρέφεται ἡ μόνιμος καὶ συστηματικὴ σειρὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐν τοῖς ὑπουργείοις, ἔνθα ἰδίως καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἔχουσιν αὐτῆς ἀνάγκην. Ἡ δὲ Κάτω Βουλὴ, θέλουσα νὰ διευθύνῃ ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν ψήφων τῆς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ὡς καὶ τὴν τῶν ἀποικιῶν,

¹ Πρόλογος γραφείς ὑπὸ τοῦ κ. Emile de Laveleye εἰς τὴν 6' ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Ἀδόλφου Πρίνς (Ad. Prins) περὶ τῆς «Δημοκρατίας καὶ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000048111